

LJUBLJANSKI GODALNI KVARTET LJUBLJANA STRING QUARTET

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ljubljana, **20. 6. – 3. 9. 2023**

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The founder of the Ljubljana Festival is the City of Ljubljana.

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2023 je župan Mestne občine Ljubljana
Zoran Jankovič. / *The Honorary Patron of the 2023 Ljubljana Festival is the
Mayor of the City of Ljubljana, Mr Zoran Jankovič.*

Sobota, 22. julij 2023, ob 20.00
Saturday, 22 July 2023, at 8.00 pm
Križevniška cerkev / *Križevniška Church, Križanke*

LJUBLJANSKI GODALNI KVARTET / LJUBLJANA STRING QUARTET

Tim Skalar Demšar, violina / *violin*
Vivijana Rogina, violina / *violin*
Roberto Papi, viola
Maruša Turjak Bogataj, violončelo / *cello*

Program / *Programme:*

M. Kogoj, *priř.* / *arr. F. Avsenek:* Andante za violino / *Andante for Violin*

J. Haydn: Godalni kvartet v D-duru, op. 64, št. 5, »Škrjanec« / *String Quartet in D major, Op. 64, No. 5 »The Lark«*

- I. Allegro moderato
- II. Adagio cantabile
- III. Menuetto: Allegretto – Trio
- IV. Finale: Vivace

A. Dvořák: Godalni kvartet št. 12 v F-duru, op. 96, »Ameriški« / *String Quartet No. 12 in F major, Op. 96 »American«*

- I. Allegro ma non troppo
- II. Lento
- III. Molto vivace
- IV. Finale: vivace ma non troppo

Andante za violino je **Marij Kogoj** (1892–1956) napisal v letu 1924. Kratka skladba je zgleden primer glasbenega ekspresionizma. Oblikovana je svobodno in zato tudi zahtevna za izvedbo, saj v tej prostosti ne sledi nobenemu standardnemu oblikovnemu okviru. Edino merilo razvoja skladbe je skladateljev čustveni svet, s katerim je ustvaril samosvojo glasbo s skrivnostnim sporočilom. *Andante* je globoka, na trenutke celo temačna izpoved, ki se pomika proti razrešitvi in svetlobi, od meditativnosti se obrne k upanju, vnovič pade v trpko osamljenost in se zopet vrne k toplini, v iskrenost. Zatem potone v resignacijo in obup, v katerem »visi kot usodni meč občutek temne in nejasne slutnje. Ta dobi svoje končno potrdilo v pretresljivi zaključni ponovitvi začetnega motiva 'sul ponticello', motiva, ki se brezizhodno in tožeče vrti nad neizprosnimi udarci v orkestru,« je zapisal violinist Rok Klopčič. *Andante* je eno izmed najbolj priljubljenih instrumentalnih del Marija Kogojja in je prirejena za različne komorne sestave. Za godalni kvartet jo je leta

2009 priredil violist **Franc Avsenek** (1946), nekdanji član Ljubljanskega godalnega kvarteta, prvi violist Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in profesor na Akademiji za glasbo Ljubljana.

Godalni kvartet v D-duru, op. 64, št. 5, je **Joseph Haydn** (1732–1809) napisal leta 1790. Delo je vrednoteno kot eden izmed njegovih najfinjših godalnih kvartetov, ki je že s prvimi stavkom nesporen dokaz o izjemni izvirnosti, ki jo je Haydn tukaj dosegel. Po prvi temi iz prvega stavka je kvartet dobil vzdevek »Škrjanec«. Haydna je pri ustvarjanju tega kvarteta vodila drzna domiselnost tako na tehničnem kot zvočnem področju, ki se odseva v neizmerni glasbeni lepoti. Drugi stavek, *Adagio cantabile*, je razmišljajoč z mladane nostalgичno noto in celo temačnostjo na nekaterih mestih. Vendar pa ohranja eleganco, tudi ko tava neznano kam. Haydn je še vedno razumel vlogo prve violine v godalnih kvartetih, kot je bilo v preteklosti, da ima najpomembnejši glas. V tem stavku ji je tako pripisal nekaj akrobatske figurallike, medtem ko sočasno prispeva h gracioznemu razpoloženju. Konec pa zveni kot prava violinska kadenca. *Menuetto* se niti za trenutek ne odpove svojemu plesnemu utripu. V tem stavku se je poigraval z violo, ki v *Triu* s svojimi padajočimi kromatičnimi linijami postane že precej resna. Druga glasbila se med seboj imitirajo, zato ima stavek pridih starejšega baroka. Sledi neprekosljivo bleščeči *Finale*, v katerem pobudo z virtuozno igro in pizzicati v pianu ponovno prevzame prva violina. Kljub temu pa je Haydn tokrat veliko bolj demokratski in vsem glasbilom pripiše večinoma enakovredno vlogo; vsakemu se posveti in ga v osrednjem delu izpostavi, da se predstavi v vsej svoji izvajalski moči.

Antonin Dvořák (1841–1901) je **Godalni kvartet št. 12 v F-duru, op. 96**, napisal v Združenih državah Amerike, ko je med letoma 1892 in 1895 v New Yorku opravljal funkcijo direktorja na novoustanovljenem Državnem konservatoriju za glasbo. Leta 1893 je med počitnikovanjem v kraju Spillville v Iowi, kjer je bivala večja češka skupnost, prišel v stik z vplivi ameriškega (staroselskega) Srednjega zahoda. Ta kvartet je napisal zelo hitro: tri dni je potreboval za skice, en teden za prvi stavek, dva dni za drugega, tri za tretjega in pet dni za četrttega. V tem času je napisal tudi *Godalni kvintet*, ki je prav tako dobil ime »Ameriški«. Iz obdobja ZDA je tudi 9. simfonija »Iz novega sveta«, ki je tako kot obe komorni deli postala uspešnica in je še danes živa na koncertnih odrih po vsem svetu. Dvořák je bil nacionalni skladatelj in je ustvaril več del, v katerih je vpletel folklorne in tradicionalne elemente. Ne glede na vso ljubezen do ljudskega ni bil etnomuzikolog. Vplive ljudske glasbe svoje rodne države je rad odel v svoj glasbeni jezik, jih predrugačil, nikoli ni dobesedno citiral. Ko je bival v ZDA, je bil na prireditvi Oglala Sioux, v Iowi se je udeležil dogodka Kickapoojev (iz današnje Oklahome). Pesmi in plesi, ki so jih Indijanci prikazovali na teh dogodkih, so bili bolj ali manj izvorni, vendar primerno prirejani okusu občinstva. Zagotovo je glasba s tem dogodkom naredila vtis na Dvořáka in se vlihotapila v njegova ameriška dela, ampak ne samo indijanska, tudi glasbo Afroameričanov, ki so delali na poljih, opravljali bogoslužje, je poznal in vključeval v svoja ameriška dela. Skorajda vse teme v *Dvanajstem godalnem kvartetu* temeljijo na pentatoniki. Vnesel je tipične ameriške zvočne primese v melodijo, v ritem pa sinkopirane vzorce, oboje je obdeloval na svoj način. V prvem stavku je, tudi sam dolgoletni violist, prepustil veliko tematskih vpeljav in tematskih napovedi prav violi. Po prvem klasično obdelanem stavku nastopi romantična sanjarija. V njej

harmonski suspenzi utrjujejo boemsko melanholično razpoloženje. Tretji stavek, *Scherzo*, ima plesni značaj in temo v pentatoniki. *Finale* pa se po začetni šaljivosti umiri in preide k umirjenemu, skoraj himničnemu razpoloženju. Morda kot reminiscenca na petje čeških vernikov v cerkvi svetega Václava v Spillvillu, kjer je Dvořák poletni pogosto igral orgle. *Dvanajsti godalni kvartet* je bil premierno izveden leta 1894 v Bostonu, in to z velikim uspehom.

Ljubljanski godalni kvartet je ime, ki je v slovenskem prostoru navzoče več kot 70 let. Prizadevno delo prve zasedbe (Leon Pfeifer, Ali Dermelj, Vinko Šušteršič in Čenda Šedlbauer) so od leta 1983 nadaljevali Monika Skalar, Karel Žužek, Franc Avsenek in Stane Demšar. Nova zasedba Ljubljanskega godalnega kvarteta nadaljuje poslanstvo tega sestava: s koncerti doma in v tujini, snemanji ... Na Festivalu Ljubljana so gostovali že leta 2004 in nazadnje leta 2013. Predstavlja se z bogatim repertoarjem vseh glasbenih obdobij s posebnim poudarkom na slovenski skladateljski ustvarjalnosti.

Tim Skalar Demšar izhaja iz dveh velikih glasbeno-goslarških družin: po očetovi strani Demšar, po maminji Skalar. Študij violine je opravljal na Akademiji za glasbo v Ljubljani, najprej pod mentorstvom mame, Monike Skalar, nato Janeza Podleska, pri katerem je leta 2020 končal magisterij z odliko. Leta 2018 je prejel prvo nagrado na mednarodnem tekmovanju Sviré. Od leta 2014 redno koncertira v orkestrih Slovenske filharmonije in SNG Opera in balet Ljubljana, Simfoničnem orkestru RTV Slovenija, FDV Orkestru Palmanova in z različnimi komornimi orkestri. V komornem orkestru Amadeo, Lions Club Orkestru Avstrija in zasebnem orkestru Georgea Pehlivaniana deluje kot koncertni mojster. Oktobra 2021 se je zaposlil v Orkestru SNG Opera in balet Ljubljana, marca 2022 pa je opravil avdicijo v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija, kjer trenutno igra v sekciji prvih violin.

Vivijana Rogina je v šolskem letu 2020/21 diplomirala na Akademiji za glasbo Ljubljana v razredu Vasilija Meljnikova, to leto pa pri njem končuje magistrski študij. Udeleževala se je državnih in mednarodnih tekmovanj in posegala po najvišjih nagradah. Leta 2018 je postala absolutna zmagovalka na tekmovanju Antonia Salierija v Legnanu. Prejela je tudi Prešernovo nagrado Akademije za glasbo Ljubljana. Leta 2019 je opravila avdicijo in naslednje leto v Slovenski filharmoniji kot solistka nastopila s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija. V sezoni 2022/23 je opravila avdicijo in s Komornim godalnim orkestrom Akademije za glasbo nastopila na mnogih koncertih. Koncertira v različnih komornih zasedbah: družinskem kvartetu 4Strings, v duu z Vasilijem Meljnikovim, s Slovenskim godalnim sekstetom, s pianistko Sae Lee pa je igrala v okviru Glasbene mladine.

Roberto Papi je zaposlen kot solo violist v Simfoničnem orkestru SNG Maribor in je aktiven komorni glasbenik, ki gostuje na festivalih v Evropi in ZDA (Festival Spoleto, Ljubljana Festival, Festival komorne glasbe otoka Amelia Miami, Aspen in Tanglewood ...). Bil je ustanovitelj ansambla I virtuosi de Minas v Braziliji. Odkar se je preselil v Maribor, pogosto igra v koncertnih ciklih *Carpe Artem*. Po začetnem glasbenem izobraževanju v Italiji se je preselil v ZDA, tam diplomiral z odliko na Univerzi Vanderbilt in magistriral na Univerzi Rice. Postal je član or-

kestra New World Symphony v Miamiu, zatem je osem sezon deloval kot namestnik solo violista v Filharmoničnem orkestru Minas Gerais v Braziliji. Med letoma 2020 in 2022 je bil član Orkestra Slovenske filharmonije, eno leto tudi začasni solo violist.

Maruša Turjak Bogataj je od sezone 2015/16 solo violončelistka Simfoničnega orkestra RTV Slovenija. S 15. letom je študij vpisala na Akademiji za glasbo v Ljubljani (mentorja Ciril Škerjanc in Miloš Mlejnik) in z 19. letom z odliko končala dodiplomski študij. Je prejemnica Škerjančeve nagrade in dveh akademskih Prešernovih nagrad. Študijsko pot je nadaljevala na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Münchnu v razredu Wen-Sinn Yanga, kjer je z odliko končala solistični magistrski študij in študij komorne glasbe (s klavirskim triom München ARTISTrio, ki sta ga ustanovila z bratom Matjažem in s katerim so prejeli drugo nagrado prestižnega tekmovanja Trio di Trieste). Je prejemnica mnogih nagrad na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Redno sodeluje v raznih komornih sestavih tako doma kot v tujini, še posebno rada z bratom v Duu Bogataj. Kot solistka se je večkrat predstavila s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija, orkestrom Slovenske filharmonije in SNG Opera in balet Ljubljana ter drugimi komornimi orkestri iz Slovenije.

Metka Sulič

The Ljubljana String Quartet is a name that has been present on the Slovenian music scene for almost 70 years. At this year's festival it will present its new line-up consisting of Tim Skalar Demšar, who joined the best young violinists and chamber musicians while still a student; Vivijana Rogina, who won the highest prizes during her studies and now performs in various chamber ensembles; Roberto Papi, who regularly appears as a chamber musician at festivals at home and abroad; and the award-winning Maruša Turjak Bogataj, who has been a solo cellist with the RTV Slovenia Symphony Orchestra since 2015. They will perform a stylistically diverse repertoire, beginning with a piece by the leading Slovenian avant-garde composer between 1919 and 1922, Marij Kogoj. His works are classified as Expressionist, which he complemented with late-Romantic elements. This will be followed by a work by Joseph Haydn, who is considered the father of both the symphony and the string quartet. Haydn established this latter genre, based on the interplay of four more or less equal voices, and influenced its further development. The programme will conclude with Dvořák's American-inspired quartet, considered a landmark work in the composer's chamber music oeuvre. (Jan Prepadnik)

Izdal / Published by: **FESTIVAL LJUBLJANA**, julij / July 2023
Zanj / For the Publisher: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja, častni član Evropskega združenja festivalov / General and Artistic Director, Honorary member of the European Festivals Association
Besedila / Texts: **METKA SULIČ, JAN PREPADNIK**
Prevod / Translation: **AMIDAS, d. o. o.**
Oblikovanje / Design: **ART DESIGN, d. o. o.**
ljubljanafestival.si
www.facebook.com/ljubljanafestival
www.instagram.com/festival_ljubljana/
www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana

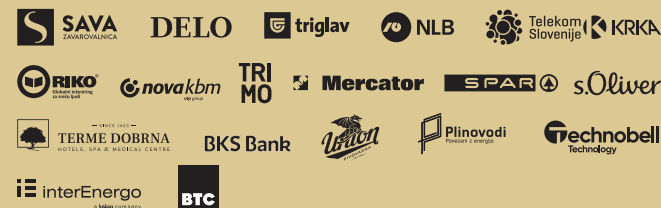
Glavni sponzor / General sponsor:

Sponzorji 71. Ljubljana Festivala / Sponsors of the 71st Ljubljana Festival:

Sponzorji posameznih prireditev / Sponsors of the individual events:

Glavni medijski sponzor / General media sponsor:

Medijski sponzorji / Media sponsors:

Uradna vina / Official wines:

Prijatelji Festivala Ljubljana / Friends of Ljubljana Festival:

Partnerji Ljubljana Festivala / Ljubljana Festival partners:

Uradni prevozniki / Transport partners:

Vstopnice / Tickets: **ljubljanafestival.si**, Eventim, blagajna Križank, bencinski servisi / **Križanke Box Office, gas stations**

Več informacij / More information: **ljubljanafestival.si**

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih. The Ljubljana Festival programme and venues are subject to change.